

ИНДУСТРИАЛНИ ПАРКОВЕ – УПРАВЛЕНСКИ ПРАКТИКИ В БЪЛГАРИЯ

д-р Антоанета Барес
„Национална Компания Индустриални Зони“ ЕАД

INDUSTRIAL PARKS – MANAGEMENT PRACTICES IN BULGARIA

Antoaneta Bares, PhD
National Company Industrial Zones PLC, Bulgaria

В настоящия доклад ще бъдат засегнати едни от най-важните аспекти на темата, свързана със съвременните управленски практики в България по отношение на индустриалните паркове, а именно:

• **Формулиране на визията и стратегическите цели при управлението на индустриални паркове – изграждане на индустриални паркове от нов тип в Република България, като предпоставка за привличане на инвеститори в сектори с висока добавена стойност, положителен търговски баланс и устойчиво икономическо развитие.**

Идеята е чрез инвестиции в поземлени имоти, недвижимо имущество под формата на производствени, административни и обслужващи сгради, техническа и свързаната с прякото производство инфраструктура, да бъдат създадени:

- Благоприятни условия за инвеститори, които да организират на подходящо за тях място и по най-бързия начин своята производствена и съпътстваща дейност.
- Възможности за концентриране дейността на взаимосвързани производства в една локация, намаляващи себестойността на единица продукт.
- Стимули за инвеститорите, предоставяйки им възможност да работят при най-благоприятни времеви, материални, административни и инфраструктурни условия.

Основните цели са насочени към:

- Насърчаване и осъществяване на инвестиции в структуроопределящи отрасли, както и в производства с висока добавена стойност;
- Създаване на най-благоприятни условия за инвеститорите в чужда и непозната за тях икономическа среда;
- Осъществяване на инвестиции в нови за страната ни бизнес отрасли;
- Подпомагане развитието на отделни икономически райони в страната и създаване на предпоставки за дългосрочна трудова заетост чрез развитие на ад хок проекти съвместно с общините;
- Създаване на благоприятна иновационна среда за инвеститорите, опериращи в различните паркове чрез реализация на съвместни проекти с тях.

• Развитие на индустриални зони от нов тип и усъвършенстване на предлаганите услуги според най-високите стандартни на индустрията в световен мащаб и обмяна на добри практики. Ролята на новия Закон за индустриалните паркове за условията и реда за тяхното създаване, управлението, развитието, както и статута на индустриалните паркове. Идеята е да се стимулира развитието на атрактивна среда за реализация на привлечените инвестиции, а също така за тяхното задържане и разширение като се осигури подкрепа на индустриалното развитие от страна на държавата. Целта на закона е инвеститорите да получат по-сериозна помощ и повече облекчения. А от друга страна да се урегулира работата на оператора на индустриалната зона.

Законът беше необходим заради регулацията на индустриалните зони – не само държавни, но и частни. Защото е важно инвеститорите, независимо къде са се насочили, да имат добри условия за развитие на бизнеса си.

Преди закона в България да влезе в сила, липсваше цялостна регулация на индустриалните паркове. Но тя съществуваше откъслечно в различни нормативни актове. А този закон дава цялостна картина – легална дефиниция на понятието индустриален парк, редът и условията за неговото изграждане, развитие и управление. За да се стимулира развитието на атрактивна среда за реализация на привлечените инвестиции, а също така за тяхното задържане и разширение е необходимо да се осигури подкрепа на индустриалното развитие от страна на държавата.

Целта на закона е инвеститорите да получат по-сериозна помощ и повече облекчения. А от друга страна да се урегулира работата на оператора на индустриалната зона.

Възникването на индустриалните зони днес не е моментен тренд, а икономическа необходимост както за областните градове, така и за по-малките населени места. И следва да има регулация.

Регламентирането на реда и условията за обособяването на територии със статут на индустриален парк с цел привличане на местни и чуждестранни инвестиции и превръщането на тези територии в механизъм за повишаване конкурентоспособността на икономиката, са дейности, които не са попадали в обхвата на съществуващите нормативна уредба в такава цялост и завършеност. Новият закон регламентира не само устройствените, но и техническите, и организационни условия за създаването, изграждането, функционирането и развитието на посочените обособени територии.

Законът за индустриалните паркове има за цел да създаде подходящи условия за реализиране на държавни политики в областта на индустриализацията, които да съответстват на търсенията на бизнеса и развитието на индустрията, като се създаде нормативна рамка, която предвижда ясни критерии за изграждането на индустриални паркове, отговарящи на очакванията на бизнеса, както и за създаването на благоприятна и конкурентна среда за инвестиране в България.

Едно от основните предимства на закона е, че се регламентира характера на собствеността на инфраструктурата на територията на съответния парк. Целта е изграждането и отговорността за техническата инфраструктура и качеството на предоставяните с нея услуги на територията на парка да е преди всичко на собственика на парка, а не на органите на местна власт и на различните системни оператори. Това е важно както от гледна точка на потенциалните инвеститори в индустриални паркове, така и от гледна точка на ангажимента на общините, в които ще се изградят такива паркове. По този начин бизнесът се освобождава от задълженията, свързани с из-

Съвременни управленски практики XI - БСУ, 2021
ИНТЕЛИГЕНТНА СПЕЦИАЛИЗАЦИЯ В ДЕСЕТИЛЕТИЕТО
НА СВЪРЗАНОСТТА И АВТОМАТИЗАЦИЯТА

граждането и поддържането на инфраструктура, което ще му предостави възможност да насочи ресурса си в изпълнение на инвестиционните си програми.

Изграждането на модерна и съобразена с нуждите на инвеститорите инфраструктура е ключов елемент за привличане и задържане на инвеститорите.

Предоставянето на възможност за формиране на конкуренцията между отделните индустриални паркове ще допринесе за създаването на по-добри условия на труд и повишаване качеството на услугите, които предлагат различните оператори. Съгласното последните изследвания – на пазара на индустриални и логистични паркове ще се търсят локации, които разполагат с добре развита инфраструктура и високотехнологични информационни технологии. В тази връзка, следва да се инвестира, освен в техническа инфраструктура, и в подобряване на жизнената и социалната среда на парковете, така че да се превърнат в привлекателно място не само за работа, но и за отход. В контекста на казаното, следващата основна цел на закона е създаването на благоприятна институционална среда за иновации в производствени дейности за развитие на производства и услуги с висока добавена стойност и подобрени условия на труд и за подобряване на икономическата ефективност на предприятията.

Законът предвижда мерките за стимулиране на инвестиции, реализирани на територията на индустриалните паркове, да се определят на местно ниво от Общинските съвети, които ще бъдат съобразени с условията и спецификите на съответната община. Като, разбира се, се запазват и насърчителните мерки, от които инвеститорите могат да се ползват по реда на Закона за насърчаване на инвестициите.

• Ролята на Закона за насърчаване на инвестициите (ЗНИ) за стимулиране на реализацията на проекти в нови, иновационни и/или структуроопределящи сектори в икономиката с висока добавена стойност, включително изграждане на центрове за високотехнологични и иновативни производства.

Законът за насърчаване на инвестициите (ЗНИ) и Правилникът за неговото прилагане (ППЗНИ) въвеждат система от насърчителни мерки за инвестициите в дълготрайни материални и нематериални активи и свързаните с тях нови работни места, съгласно Регламент № 651/2014 на Европейската комисия.

Сертифицирането на инвестиционни проекти по реда на ЗНИ се осъществява от Българската агенция за инвестиции. Основната задача на агенцията е да съдейства на местните и чуждестранните инвеститори на всички етапи на реализация на инвестиционни проекти, което включва привличането на потенциални инвеститори, обслужване на инвеститорите на етапа на инвестиционното проучване и слединвестиционно обслужване.

Инвестициите трябва да отговарят на следните условия:

- да са свързани със създаването на ново предприятие, с разширяването на съществуващо предприятие, с диверсификация (разнообразяване) на производството на предприятието с нови продукти или със съществена промяна в цялостния производствен процес на съществуващо предприятие;
- да се осъществяват в следните икономически дейности, съгласно Статистическа класификация на икономическите дейности в Европейската общност (NACE Rev.2), съответно КИД 2008 в Р. България:

а) от индустриалния сектор:

- преработваща промишленост с изключение на икономическите дейности по глава I, чл. 1, параграфи 2 и 3 от Регламент № 651/2014;

б) от сектора на услугите:

- високотехнологични дейности в областта на информационните технологии и услуги; издаване на програмни продукти;
- счетоводни и одиторски дейности и данъчни консултации;
- научноизследователска и развойна дейност, професионални дейности в централни офиси;
- хуманно здравеопазване и медико-социални грижи с настаняване;
- образование;
- складиране на товари и спомагателни дейности в транспорта, което включва съпътстващи производствените дейности услуги (експлоатацията на складове и транспортна инфраструктура – летища, пристанища т.н.);
- административни и спомагателни офис дейности, дейности на телефонни центрове за услуги и спомагателно обслужване на стопанската дейност;
- архитектурни и инженерни дейности; технически изпитвания и анализи.

в) всички икономически дейности за приоритетните инвестиционни проекти

Съществуват и други изисквания към инвестициите, като например най-малко 80 на сто от бъдещите общи приходи да са от произведените продукти (стоки и услуги) от реализацията на тази инвестиция, както и най-малко 40 на сто от приемливите разходи за инвестицията да се финансират със собствени или привлечени средства на инвеститора. Освен това е необходимо придобитите активи да са нови и закупени при пазарни условия от трети лица, независими от инвеститора и инвестицията да се поддържа в съответния регион най-малко 5 години за големи предприятия и 3 години за малки и средни предприятия, смятано от датата на нейното осъществяване. Инвеститорът поема и задължението да създаде нови работни места и да ги поддържа най-малко 5 години за големи предприятия и 3 години за малки и средни предприятия в съответния регион. Сред основните изисквания е срокът на осъществяване на проекта да е до три години, смятано от датата на издаването на сертификата за клас инвестиция.

Според размера им инвестициите се делят на клас А, клас Б и Приоритетни инвестиционни проекти.

Минималните прагове на инвестициите за клас А и Б са зададени в ППЗНИ. Минималният размер на инвестициите в един обект в икономически дейности от индустриалния сектор – преработваща промишленост е 10 млн. лв. за **Клас А** и 5 млн. лв. за **Клас Б**. Минималният размер на инвестициите в един обект в икономически дейности от сектора на услугите – складиране на товари и спомагателни дейности в транспорта; административни и спомагателни офис дейности, дейности на телефонни центрове за услуги и спомагателно обслужване на стопанската дейност, неklasифицирано другаде е съответно 3 млн. лв. за **Клас А** и 1.5 млн. лв. за **Клас Б**.

Когато първоначалната инвестиция се осъществява изцяло в административните граници на общини, които за предходната година преди текущата, имат равнище на безработица **равна или по-висока от средната за страната**, минималният размер на инвестициите в един обект е **4 млн. лв. за Клас А** и **2 млн. лв. за Клас Б**.

Минималният размер на инвестициите в един обект във високотехнологични дейности от индустриалния сектор на икономиката е **4 млн. лв. за Клас А** и **2 млн. лв. за Клас Б**.

Минималният размер на инвестициите в един обект във високотехнологични и интензивно базирани на знания дейности от сектора на услугите е съответно **2 млн. лв. за Клас А** и **1 млн. лв. за Клас Б**.

Съвременни управленски практики XI - БСУ, 2021
ИНТЕЛИГЕНТНА СПЕЦИАЛИЗАЦИЯ В ДЕСЕТИЛЕТИЕТО
НА СВЪРЗАНОСТТА И АВТОМАТИЗАЦИЯТА

В ЗНИ са заложи и критерии за издаване на сертификат за инвестиция клас А или Б при разкриване на нови работни места. Например, когато първоначалната инвестиция се осъществява изцяло в административните граници на общини, които за предходната година преди текущата, имат равнище на безработица **равна или по-висока от средната за страната, критерий за издаване на сертификат за клас инвестиция е** създадената и поддържана заетост, която трябва да е не по-малко от 25 нови работни места – за клас А, и 10 нови работни места - за клас Б. В случаите когато инвестиционният проект се осъществява във високотехнологичните дейности от индустриалния сектор на икономиката, **критерий за издаване на сертификат за клас инвестиция е** създадената и поддържана заетост, която трябва да е не по-малко от 25 нови работни места - за клас А и 10 нови работни места – за клас Б.

Приоритетните инвестиционни проекти се отнасят до всички сектори на икономиката, съгласно изискванията на Регламент (ЕО) № 651/2014 и са особено важни за икономическото развитие на Република България или за регионите в страната. Минималният размер на инвестициите и минималният годишен средно списъчен брой заети лица, считано от датата след завършването на инвестицията като условия за издаване на сертификат за приоритетен инвестиционен проект (ПИП) в общия случай са 100 млн. лева и 200 заети. Законът предвижда сертифициране на приоритетни инвестиционни проекти и по други критерии, в определени случаи. Като пример могат да бъдат посочени критериите за инвестиции във високотехнологичните дейности от преработващата промишленост, които са съответно 30 млн. лв. и 100 заети, както и инвестициите във високотехнологични и интензивно базирани на знания услуги - образование, професионални дейности и научни изследвания, здравеопазване, информационни технологии, при които изискванията са съответно 20 млн. лв. и 50 заети;

Праговете на инвестициите могат да се намалят с растежа на определената заетост. Например, в случаите, когато инвестиционният проект предвижда по-голяма заетост от посочената за общия случай, за общините с повишена безработица и за високотехнологичните дейности от преработващата промишленост, за всеки 100 заети изискуемият минимален размер на инвестицията се намалява с 10 на сто. Предвидено е и намаление с 10 на сто за всеки 50 заети на изискуемия минимален размер на инвестицията, в случаите, когато инвестиционният проект предвижда по-голяма заетост от посочената за високотехнологичните дейности от сектора на услугите

Инвеститорите, които сертифицират своите проекти по реда на ЗНИ, ползват редица насърчителни мерки, които са посочени в закона. Сред тях са съкратени срокове за административно обслужване (за сертификати клас А и Б), индивидуално административно обслужване, необходимо за осъществяване на инвестиционния проект (клас А), облекчен режим (без търг или конкурс) при придобиване право на собственост или ограничени вещни права върху недвижими имоти - частна държавна и частна общинска собственост (клас А и Б), и др. Инвестиционните проекти със сертификат за **Приоритетен инвестиционен проект** могат да се насърчават чрез всички мерки, посочени по-горе за **клас А и клас Б**, както и с допълнителни мерки, като например продажба или възмездно учредяване на ограничено вещно право върху имоти - частна държавна или частна общинска собственост, без търг или конкурс на цени, по-ниски от пазарните (но не по-ниски от данъчната оценка) и освобождаване от държавни такси при промяна на предназначението на земята. Приоритетните инвестиционни проекти могат да се възползват и от предоставяне на безвъзмездна финансова помощ при определени условия. Например, при изпълнение на не по-малко от 25 на сто от определения минимален размер на инвестицията, приоритетен инвестиционен

проект може да ползва до 50 на сто максимален интензитет на помощта за инвестиции в **образование и научни изследвания**.

Процедурата по сертифициране и изискванията към инвестиционния проект са предвидени в ППЗНИ.

Протичане на процедурата:

След постъпване на заявлението с всички съпътстващи документи и завеждането му в БАИ, изпълнителният директор или оправомощено от него длъжностно лице издава на заявителя удостоверение по образец съгласно приложение № 2 към ППЗНИ. При представяне на удостоверението по ал. 1 органите на изпълнителната власт и техните администрации са длъжни да оказват пълно съдействие на инвеститора за получаване на документи, необходими за издаване на сертификата за клас инвестиция, и да уведомят агенцията за определените служители/звена за предоставяне на информационно обслужване съгласно посоченото в удостоверението.

При постъпване на заявление за сертифициране изпълнителният директор на Агенцията или оправомощено от него длъжностно лице определя служители от БАИ да извършат проверка на инвестиционния проект и на приложените документи. В случай че служителите констатират несъответствия и/или непълноти в заявлението и приложените документи, инвеститорът писмено се уведомява за тях и му се определя срок до два месеца от подаване на заявлението за отстраняването им. Въз основа на извършена оценка оправомощените лица изготвят становище за издаване на сертификат за клас инвестиция съобразно условията на ЗНИ и ППЗНИ.

Въз основа на изготвеното становище изпълнителният директор на БАИ представя на министъра на икономиката мотивирано предложение за издаване или за отказ за издаване на сертификат в 30-дневен срок от постъпване на заявлението и целия пакет от изискуемите документи.

Министърът на икономиката или оправомощено от него длъжностно лице разглежда предложението, издава или отказва издаването на сертификат, или връща предложението и приложените към него документи за извършване на повторна оценка в случаите на несъответствие с някое от изискванията на ЗНИ и ППЗНИ.

Сертификат за съответния клас инвестиция се издава от Министъра на икономиката или от оправомощено от него длъжностно лице.

Процедурата за издаване на сертификат за Приоритетен инвестиционен проект е подобна на тази за издаване на сертификат за клас инвестиция, с тази разлика, че след оценка и положително становище за съответствие на проекта и придружаващите го документи с изискванията на ЗНИ и ППЗНИ от оправомощените длъжностни лица, министърът на икономиката внася в Министерския съвет (МС) предложение за сключване на меморандум или споразумение за разбирателство между правителството на Република България и съответния инвеститор – кандидат за изпълнение на приоритетен инвестиционен проект с предложен конкретен пакет от мерки по ЗНИ. След одобрението на меморандума или споразумението с решение на Министерския съвет се издава сертификат за Приоритетен инвестиционен проект от Министъра на икономиката и/или от друго оправомощено лице, съгласно решението на МС.

• **Организационна структура на операторите на индустриални паркове в България – директно – управление, управление чрез дъщерни дружества, съвместно управление със съответните общини.**

Със сключването на споразумения/меморандуми за сътрудничество/ се цели на личните свободни терени в съответните общини, подходящи за инвестиционни про-

Съвременни управленски практики XI – БСУ, 2021
ИНТЕЛИГЕНТНА СПЕЦИАЛИЗАЦИЯ В ДЕСЕТИЛЕТИЕТО
НА СВЪРЗАНОСТТА И АВТОМАТИЗАЦИЯТА

екти, да бъдат промотирани по-активно пред потенциалните инвеститори и да се създадат по-добри условия за привличането им в съответния регион. Стъпка в тази посока е създаването на маркетингов профил, представящ реалните възможности за бизнес в региона. Чрез социологически проучвания, следва да се идентифицират начините, чрез които да върнем хората, които по различни причини, работят в съседните общини или в чужбина. Също така идеята е да обединят усилията, за да развият сътрудничество, насочено към реализирането на „ад хок“ проекти на територията на конкретната община.

Инвестиционни проекти с общинско значение – сертификати за инвестиция клас В, съгласно ЗНИ:

Проектите с общинско значение се насърчават като инвестиции клас В, когато се реализират в административните граници на определена община, и

- могат да се изпълняват във всички сектори на икономиката, с изключение на посочените с в чл. 13а т.3 от ЗНИ;
- размерът на инвестициите за издаване на сертификат клас В не трябва да надвишава минималните размери за клас Б по чл.3 ал. 2 от ППЗНИ, т.е. 2 млн. лв.

За насърчаване на инвестициите с общинско значение общинският съвет приема наредба, в която се определят условията и редът за издаване на сертификат клас В и прилагането на насърчителните мерки. Инвеститорът подава заявление до кмета на общината за получаване на сертификат за инвестиция клас В, в което посочва желаемите насърчителни мерки. Сертификатът се издава от кмета на общината въз основа на решение на общинския съвет. Инвестициите с общинско значение, получили сертификат за клас В, се насърчават за изпълнение на инвестиционния проект чрез:

- съкратени срокове за административно обслужване, предоставяно от общината, на чиято територия се осъществява инвестицията;
  - индивидуално административно обслужване, предоставяно от общината, на чиято територия се осъществява инвестицията;
  - придобиване право на собственост или ограничени вещни права върху имоти – частна общинска собственост, по реда на чл. 22а, ал. 1, т. 2 и 4 от ЗНИ.
- **Партньорство и развитие на съвместни инициативи с водещи български и международни научни и образователни институции.**

Става дума за инициативи **като например** Fast Tracking Success, която е насочена към ускорено професионално изграждане на младите кадри на университетите и професионалните гимназии чрез постоянна заетост и стажове в чуждестранни и български компании в индустриалните зони.

Програмата има за цел преодоляването на проблема с младежката безработица. Тя е също в подкрепа на настоящи и нови инвеститори в държавните индустриални зони, за да бъде преодоляно едно от най-сериозните предизвикателства пред инвестиционните проекти – недостига на качествени специалисти.

Тя е насочена към млади специалисти, завършващи своето висше или професионално средно образование. Идеята на инициативата е да допринесе за изграждането на висококвалифицирани кадри – младите специалисти ще работят в условията на високи стандарти, каквито поддържат чуждестранните инвеститори. По този начин те ще изградят ценни професионални умения, които ще отговарят на нуждите на съот-

ветната компания. В същото време това е инвестиция в човешки капитал, която в дългосрочен план ще повиши значително нивото на българските специалисти.

Подобни инициативи имат изключително значение и за самите инвеститори. Те ще имат достъп до актуална информация за подготвяните от университетите кадри от всички специалности, както и до техните кариерни центрове за директно наемане на специалисти. Компаниите ще имат възможност да правят и „заявки“ към университетите за специалистите, които търсят.

Университетите, които се включват в проекта Fast Tracking Success могат да създадат добавена стойност за своите студенти чрез предоставянето на възможности за добра реализация във водещи компании. Чрез системния обмен на информация, те добиват и реална представа за нуждите на бизнеса от конкретни кадри, което позволява по-ефективното планиране на предлаганите програми. Това взаимодействие може да доведе до намаляване на разминаванията между търсене и предлагане и подобряване на показателите за броя студенти от съответния университет, които намират професионална реализация по специалността си след завършване на своето образование.

Международно признание:

През ноември 2019 г. инициативата Fast Tracking Success се класира в челната тройка на международния конкурс Европейски награди за насърчаване на предприемачеството 2019 г., организиран от Европейската комисия. Това стана на официална церемония в Хелзинки, Финландия, по време на ежегодната Асамблея на малки и средни предприятия.

Преди това иновативният проект взе и национално отличие от Министерство на икономиката.

- **Поддържане на дългосрочни отношения с инвеститорите и партньорите, основани на принципите за сътрудничество, прозрачност и предвидимост.**

Идеята е да бъдат поддържани дългосрочни отношения чрез постоянна комуникация с инвеститорите на територията на индустриалните паркове. За тази цел следва се организират регулярни срещи с бизнеса, който оперира в съответния парк.

- **Социално-икономически ефект от индустриалните паркове върху отделните региони – подпомагане на развитието на отделни икономически райони в страната с акцент върху регионалната интелигентна специализация и конкурентни предимства на региона. Насочването на инвестициите, освен в техническа инфраструктура, и в подобряване на жизнената и социалната среда на парковете, така че да се превърнат в привлекателно място не само за работа, но и за отид.**

Пример в това отношение може да бъде изграждането в индустриалните паркове на бизнесцентрове, в които да се предлагат социални услуги. Затова трябва да се обмислят идеи/в зависимост от големината на индустриалния парк/ за изграждане на частна детска градина, в която работещите в индустриални парк ще могат да водят децата си. Проектиране на игрища и площадки за стрийт фитнес. Също така зелени площи, ресторанти както и индустриални и административни обекти, които да предлагат различни услуги – банкови и застрахователни, помещения за събития, като конференции, срещи и др. Освен средата, друг ключов фактор за повишаване конкурентноспособността на парковете, е предлагането на обслужващи комунални услуги като сметосъбиране, транспорт от/до зоната/парка за работещите на нейна територия и

Съвременни управленски практики XI – БСУ, 2021
ИНТЕЛИГЕНТНА СПЕЦИАЛИЗАЦИЯ В ДЕСЕТИЛЕТИЕТО
НА СВЪРЗАНОСТТА И АВТОМАТИЗАЦИЯТА

др., които всяко производство или логистична фирма не биха планирали и извършили с приоритет спрямо други присъщи дейности и разходи.

Основната цел е зоните да отговарят на най-добрите стандарти. Това от своя страна ще насърчи инвестиции в нови сектори на икономиката и такива с висока добавена стойност.

• **Кръговата икономика като един от основните приоритети на ЕС и съответно прилагането ѝ е във фокуса на бизнеса. Ключовите цели на концепцията за кръгова икономика и реализиране на идеята за спестяване на ресурси, създаване на заетост и намаляване на отрицателното въздействие върху околната среда.**

Кръговата икономика има ключово отношение в задаването на устойчива посока на икономиката, тя открива нови възможности за бизнес, създава концептуално нови бизнес модели и развива пазара – както в рамките на Европейския съюз, така и извън него.

Темата за кръговата икономика става все по-актуална и значима както за бизнеса, така и за обществото като цяло. „Според доклада на Европейската комисия за изпълнението на плана за действие на кръговата икономика, публикуван през март 2019 г., само за 2016 г. дейности в рамките на кръговата икономика са генерирали добавена стойност в размер на близо 147 милиарда евро и са мобилизирали инвестиции от 17,5 милиарда евро“. Кръговата икономика е необратим, световен процес, но трябва да се работи още, за да се гарантира повишаването на благосъстоянието и успешно да се минимизира потреблението на безценните природни ресурси.

Факт е, че предотвратяването на излишното генериране на отпадъци, екопроектирането, повторната употреба и редица подобни мерки могат да доведат до нетни икономии в размер на стотици милиарди евро за предприятията в Европейския съюз, или за близо една десета от годишния им оборот.

Кръговата икономика повишава конкурентоспособността, насърчава иновациите, създава работни места на местно ниво.

Интересна възможност за компаниите на територията на индустриалните паркове е прилагането на т.нар. **индустриална симбиоза**, при която отпадъкът от едно предприятие се използва като ресурс за друга бизнес дейност. Индустриалната симбиоза се дефинира като синергичен обмен на отпадъчни потоци, съпътстващи продукти, вода и енергия между отделни организации в дадена местност, регион или дори във виртуална общност. Има редици реализирани проекти и в България, а в Централна и Западна Европа те вече са обичайна практика. Естествено място за прилагането на индустриалната симбиоза са именно индустриалните паркове.

Разнообразието от отпадъчни потоци и индустрии предполага и разнообразие на типове индустриална симбиоза:

- Обмен на отпадъци, като например събирането и рециклиране на отпадъчна хартия, метали и др.;
- Вътрешно оползотворяване в рамките на една организация, като например пречистване на отпадъчните води от производството и повторното им ползване;
- Външно оползотворяване между организации, които са част от обща индустриална зона, като например обмен на пара;
- Външно оползотворяване между организации, които са свързани чрез дигитална платформа/виртуално свързани, при което възможностите за осъществя-

ване на индустриална симбиоза нарастват значително поради по-големия брой на потенциални участници.

Това „споделено ползване“ на отпадъците като суровини води до множество ползи за компаниите – икономически (намаляване на разходи за суровини), екологични (намаляване на генерираните отпадъци, намаляване на емисии на CO₂, възможности за прилагане на зелени политики), както и социални ползи (създаване на „зелени“ работни места, подкрепа за местните общности).

Източници:

1. <http://nciz.bg/>;
2. <https://www.investbg.government.bg/bg/>;
3. Закон за индустриалните паркове;
<https://dv.parliament.bg/DVWeb/showMaterialDV.jsp?idMat=156334>
4. Закон за насърчаване на инвестициите;
https://www.mi.government.bg/files/useruploads/files/investment-policy/ZAKON%20ZA%20NASARChAVANE%20NA%20INVESTITsIITE%20ZAGL%20IZM%20D_36.pdf;
5. Правилник за прилагане на Закона за насърчаване на инвестициите;
https://www.mi.government.bg/files/useruploads/files/investment-policy/PRAVILNIK%20ZA%20PRILAGANE%20NA%20ZAKONA%20ZA%20NASARChAVANE%20N_16.pdf;
6. Доклад на комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите, относно изпълнението на плана за действие за кръговата икономика; <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019DC0190&from=EN>